

Ha dühös a gyerek, és azt mondják neki: „De hiszen semmitől sem kell félned!”, akkor megtanulja, hogy ő „rossz”, s talán rá fognak ordítani és meg fogják verni. Ha pedig vidám és csintalan, akkor talán azt hallja: „Maradj csöndben! Úgy látszik, túl jó dolgod van!”, és amikor azt szeretné, hogy fölvegyék, megvigasztalják és megértsek, akkor nincs ott senki. A gyerek így megtanulja: az érzelmek veszélyesek, és el fogja felejteni, hogy legyenek érzelmei. Ez egy egész nemzedéket, egy egész országot érinthet. És ha még társul hozzá, hogy „Ne gondolkodj – főképpen önállóan ne!”, akkor ez elvezethet az embertelenség afféle szolgálai követéséhez, amit a nemzetiszocializmusban éltünk át, ma pedig más diktatórikus rendszerekben tapasztalunk.

TÖBBÉ NEM ELHINNI MINDENT, amit gondolunk – ez az első lépés ahhoz, hogy megtörjük a magunké vá tett minták ígézetét. Lépünk ki az áldozati viselkedésből, és fedezük fel saját erőnket, amellyel képesek vagyunk újraalakítani az életünket! Ez nem mindig megy szakszerű támogatás nélkül, de meggyőződés-

sem, hogy maga az élet is nagy terapeuta.

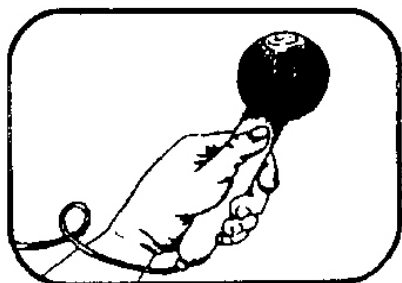
Végezetül bibliodrámás munkából szeretnék egy kis történetet elmesélni. A bibliodrámában játékos, és gyakran nagyon személyes módon bibliai történeteket jelenítünk meg azáltal, hogy követjük a szövegek alapmozgásait vagy belebújunk a cselekvő személyek és erők szerepébe. Az egyik hétvégén a Jézus-hagyománynak azzal az ismert történetével foglalkoztunk, amely elmeséli, hogy gyerekeket akartak Jézushoz vinni, de tanítványai megpróbálták ezt megakadályozni. Jézus azonban azt mondta: „Engedjétek hozzám jönni a gyerekeket!” Majd azt olvassuk, hogy karjába vette, és megáldotta őket.

Előzetesen megkértem a szeminárium résztvevőit, hogy hozzák magukkal egyik kisgyermekkorú fényképüket. Most együtt ülünk a fényképek körül, nézegetjük őket, és találgatjuk, hogy ki kicsoda. Valamennyien kapcsolatba kerülnek azzal a gyerekkel, aki egykor ők voltak. A következő napon meditációs gyakorlatot ajánlok nekik. Valamennyien a földön fekszenek, egy takarón. Arra ösztönözöm őket, hogy

teremtsek kapcsolatot „belső bölcsességükkel”, ezt a kérdést téve fel: „Melyik gyereket szeretnéd Jézushoz vinni? Milyen korú, mire van szüksége?” Az egyik nő – akiről tudom, hogy súlyos depressziós időszak van mögötte – igen meghatározó dolgot él át, és így meséli el: „Először nem vagyok képes semmilyen gyereket látni. Aztán hirtelen kicsi embrióként látom magamat az anyaméhben. És ekkor meglepő dolog történik: Jézus jelenik meg, odamegy az anyámhoz, és bátorítja őt. Aztán hozzám jött, a kis embrióra tette a kezét, és sok-sok aranyszínű fény áradt a kezéből...” A hölgy később elmeséli, mindig azt gondolta, hogy anyja nem akarta őt, mivel túl volt terhelve. A belső képek megnyitották számára az ajtót ahhoz, hogy életét többé ne tegye függővé régi hittételektől és elképzelésektől – és anyját se vádolja többé. Ma ismét ajándékként fogadja el az életét. És tudja, hogy egy nagyobb erő védelme alatt áll.

Hannelore Morgenroth

Forrás: Publik-Forum Extra, 2015. november

A gyerekeknek szükségük van határokra

Interjú *Jan-Uwe Rogge* családi tanácsadóval

Rogge úr! F fiatal szülők számára tartott előadásai-ban ön szívesen meséli el egy kisfiú, Jonas történetét. A négyéves gyerek délben hazaérkezik az óvodából, csöngget, aztán így köszön az anyjának: „Szia, seggfej!” Miért tesznek ilyesmit a gyerekek?

Mivel ez fontos kísérlet számukra. A gyerek a nagyobbaktól szedte föl ezt a szót az óvodában, és sejti, hogy szenzációs hatása lehet. Nagy butaságnak tartaná, ha nem próbálná ki. A gyerekeknek természetesen joguk van ahhoz, hogy kipróbálják a határokat. Hiszen azt akarják tudni, mi történik majd.

És hogyan reagáljon az anya?

Számomra kedvesebb az az anya, aki ilyenkor idegrohamot kap, mint az, aki ebben a helyzetben lenyeli bosszúságát, és gyengéd pedagógiai oktatásba fog. Mert a dühös anyák hitelesek, és ezt ez a gyerek is érezni fogja. Mert hisz sejtette, hogy ezzel a szóval átlép egy határt, és most világosan megtapasztalja, hogy ráhatározhat az érzéseire. A gyerekek szeretik azokat a szülőket, akik kimutatják heves érzelmeiket! Olyan apát és anyát akarnak, akibe beleköthetnek.

És a másik esetben...

... a kis Jonas kettős üzenetet kap. Anyja kifelé nyugodt és fegyelmezett marad, de a gyerek megérzi azt a bosszúságot és bizonytalanságot is, amely a bőbeszédű magyarázatok mögött rejtőzik. Ismételtlen megállapítottam már, hogy ezek a modern, pedagógiai szempontból figyelmes anyák gyakran óriási dühtartalékokat hordoznak magukban.

Azért, mert nem szabad szidniuk a gyereket?

Azért, mert úgy vélik, hogy pedagógiai tudásukkal irányítani tudják gyermekeik egész fejlődését, és eleve ki tudják zárni a konfliktusokat. Ebben a felfogásban a pedagógiai mindenhatóság hite rejlik, amely figyelmen kívül hagyja a gyerekek anarchikus életérzését, és ez végül csak kudarcélményekhez vezet. A gyerekek ugyanis az ilyen szülők esetében is keresni fogják a határokat, amelyeket kipróbálhatnak és átléphetnek.

Miért van szükségük a gyerekeknek határokra?

A határok támasztékot adnak. Kicövekelik azokat a tereket, amelyekben a gyerekek szabadnak és biztonságban érzik magukat. Határok nélkül a gyerekeknek nincsen védett terük, szabad mozgásterük sem.

És hogyan tűzzük ki ezeket a határokat? Szabályokkal? Tilalmakkal? Vagy büntetéssel?

Ez nem olyan technika kérdése, amely meghatározott eszköztárral dolgozik, hogy előre meghatározott nevelési célokat érjen el. A határok megszabása filozófiai magatartás: azokban az értékekben és viselkedésmódokban nyilvánul meg, amelyeket a család a hétköznapokban megél. Támasztékot nyújtó motívumként mindenekelőtt a rituálékban mutatkoznak meg a határok: Mindennap együtt reggelizünk. Az asztalnál minden gyereknek megvan a maga helye. A gyerekek meghatározott időben mennek aludni, és bízhatnak abban, hogy elalvás előtt a szülei mesét mondanak nekik.

Én azt hittem, hogy a határok követelménye mindezekelőtt nevelői szankciókat jelent.

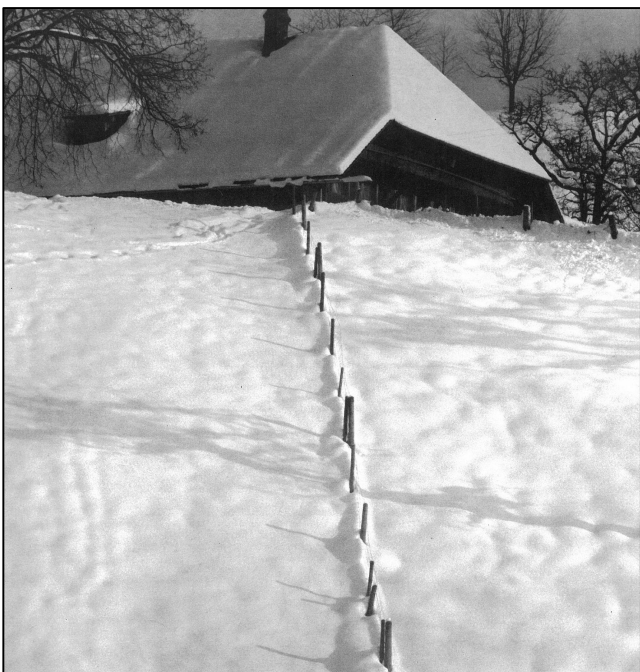
Minél magától értetődőbbek a határok, annál kevesebb izgalommal lehet tiszteletben tartani őket. Ezért világosan meg kell fogalmazni a határokat: „Szeretném, ha hétre itthon lennél.” Vagy: „Évés előtt mi imádkozunk.” A nevelés alapját nem olyan taktikai sakkhúzások alkotják, amelyek elérik a gyerek kívánatos magatartását, hanem az a kapcsolat, amelyet a szülők és a gyerekek a hétköznapok során megélnék, minden pillanatban.

Ez nehéz feladatnak hangzik.

Nem. Ellenkezőleg. Az effajta nevelés egyszerűen elfogadja azokat a határokat, amelyek természetes módon adódnak a szülők és a gyerekek számára egyaránt. Ez a nevelés el tudja fogadni, hogy az a gyerek, aki „csigaként” jött a világra, éppenséggel lassú gyerek, és pedagógiai trükkökkel nem tehető gyorsvonattá. És ugyanígy tiszteletben tartja a másik gyereket, aki szédületes gyorsasággal jött a világra. Ez a magatartás realista emberképen alapul; tudatában van annak, hogy apaként vagy anyaként is megvannak az erősségeim és a gyengeségeim, hogy pedagógiai tevékenységem is korlátozott – és hogy a nevelés eredménye nem számítható ki, hatása bizonytalan.

Anyaként hogyan ismerhetem föl, hogy milyen határokat szabjak a gyerekeimnek?

Úgy, hogy a job b kezét a hasára teszi, és megkérdezi önmagát: Mit mond a belsőm? Az ember általában

nem fog mellé, ha arra hallgat. Persze fontos, hogy én magam két lábbal álljak a földön, és jól lehangonyozott legyek a világban. És jól kell ismernem a gyerekemet is, meg kell értenem, mi játszódik le benne.

És akkor a gyerekek elfogadják a szülei által megszabott határokat?

Természetesen nem! A gyerekek lázadnak a határok ellen. Szeretik azt a földet, amely a határokon túl van, mert tudják, hogy ott olyan életet lehet megköstölteni, amelyet még nem ismernek; olyan világot, amely érdekes és kalandos, de éppenséggel veszélyes is. A gyerekeknek azért van szükségük határookra, hogy tudhassák, hová tartanak: Eddig elmehetek, eddig a határig biztonságban vagyok. Megpróbálhatom átlépni a határt, de akkor ez egyedül az én felelősségem – és akkor esetleg történik valami.

Ön 1992-ben jelentette meg A gyerekeknek szükségük van határookra c. könyvét. Négy hónap alatt 400000 példány fogyott el belőle, azóta pedig már három millió anya és apa könyvespolcán van meg, és a bölcsődétől a gimnáziumig minden szülői értekezleten arról vitáznak, hogyan szabjunk határokat a gyerekeknek. Milyen ideget érintett ön ezzel a könyvvel?

Nem én találtam föl a határok emlegetését, de igen támadóan vezettem be a pedagógiai diskurzusba. A határok témája ősrégi téma a pedagógiában, már Rotterdami Erasmus is beszélt róla, aztán Pestalozzi, Maria Montessori, és később Rudolf Dreikurs is.

Miért választotta ezt a címet a könyvének?

Mert egy határozott vonalat ír le. A kiadó illetékesei először ellene voltak, mert a kemény, tekintélyi pedagógia képzetét keltette bennük. És tényleg sokan így gondoltak rám e cím miatt. Aki azonban elolvassa a könyveimet, megtudja: számomra nem a felnőttek hatalma a lényeg, hanem az, hogy a gyerekeknek biztos, kiszámítható tereik legyenek.

Húsz éve már, hogy keresztül-kasul utazik Németországban, és az emberek mindenütt özőnlenek az előadásaira. Milyennek találja a mai szülőket?

Csodálatosak. Soha nem létezett még olyan szülői nemzedék, amely ennyire kész lett volna arra, hogy foglalkozzék önmagával és a gyerekeivel. Ez a nemzedék kritikus és önkritikus, kész arra, hogy megkérdőjelezze a felfújt nevelési elméleteket.

A gyerekeknek szükségük van határookra: Amikor ön elmagyarázza ezt a szülőknek, egészen másként viselkedik, mint vártam volna. Nem áll szónoki emelvényen, és nem tart hosszú előadásokat, hanem ide-oda járkal a színpadon, ingben és farmerben, mikrofonnal a kezében. Csipkelődik a szülőkkel és a gyerekekkel, egymás után adja elő az élvezetes poénokat. Mint egy komédiás. A hallgatóság pedig pompásan szórakozik.

A nevelés nem joga, nem tönkölyzsömle élteti, hanem a rugalmas élet és a tiszta adrenalin. A gyerekek kis anarchisták, akiknek szenvedélyes szülőkre van szükségük! Olyan emberekre, akik készek kétségbeesni, de nevetni is! Ezt az üzenetet nem lehet száraz előadásokkal közvetíteni, hanem leginkább olyan történetekkel, amelyek tükröt tartanak a szülők elé, úgyhogy azok nevetni tudnak magukon.

Mint Jonas és az ő „seggfeje”?

Igen, és jó, ha a szülők ilyenkor bevetik azt a humort és higgadtságot, amelyre a leginkább szükségük van a nevelésben.

Eva Baumann-Lerch

Forrás: Publik-Forum Extra, 2012/2